

Nesamaitāt to, kas labi raisās. Saruna ar mākslinieku Hariju Brantu

Pēdējo gadu laikā Harijs Brants ir pievērsies galvenokārt portreta žanram, izmantojot ogles zīmējuma tehniku. Par pagājušajā gadā notikušo izstādi "Portreti" mākslinieks tika izvirzīts prestižajai "Purvīša balvai", kuru jau trešo reizi pasniegs 2013. gada februārī. Savukārt izstādē "Deviņi mākslinieki no Latvijas. Ņujorka-Vašingtona-Čikāga-Rīga.", kura līdz 22. jūnijam bija skatāma Latvijas Nacionālajā mākslas muzejā, Harija Branta darbi līdz ar pārējo astoņu dažādu paudžu mākslinieku darbiem pārstāvēja ļoti plašu tematisko un stilistisko spektru.

Izstāde "Deviņi mākslinieki no Latvijas. Ņujorka-Vašingtona-Čikāga-Rīga." tika veidota ar mērķi reprezentēt Amerikas Savienoto Valstu pilsētās jaunākās tendences Latvijas mākslā, un atlasītie deviņu mākslinieku darbi tika eksponēti vispirms Ņujorkā, Nacionālajā Mākslas klubā (The National Arts Club), Latvijas Republikas vēstniecībā Vašingtonā un Driehausas muzejā (Driehaus Museum) Čikāgā. Pēdējā izstādes norises vieta bija Rīga, dodot iespēju iepazīties ar šo izstādi arī Latvijā.

Harija Branta ogles zīmējumos likts uzsvars uz prasmīgu "cita cilvēka" klātbūtnes efekta radīšanu.

Žurnāliste Ingrīda Ivāne par izstādi stāsta: "Harija Branta izteiksmīgajos ogles zīmējumos dominē ne vien fotogrāfijai līdzvērtīgs asums, bet arī apgaismojums, tomēr attēloto seju mākslīgums un gleznieciskums apzināti nojauc šo gandrīz noticēšanu fotogrāfijai."

Pats Brants atzīst: "Portrets man ir kā iespēja pavērt durvis uz citu realitāti. Ja es nevaru uzzīmēt neredzamo pasauli, tad es varu uzzīmēt tēlus, caur kuriem tā dzīvo. Portretos mūsu iekšējā pasaule pati skatās uz mums. Portrets, manuprāt, ir piemērotākais līdzeklis komunikācijas nodibināšanas mēģinājumam starp šīm divām realitātēm - redzamo un neredzamo. Ar portretu var panākt lielāku psiholoģisku intensitāti - iedarbīgumu uz skatītāju. Man ir svarīga sastapšanās intriga, kas varētu norisināties starp mani, skatītāju un to, kas ir attēlots portretā. Interesē, ko pastāstīs viņu sejas."

Vērtējot Harija Branta darbus, mākslas kritiķis Vilnis Vējš stāsta: "Harija Branta jau ilgstošā pievēršanās portreta žanram ir rezultējies ar vērā ņemamu jaunu darbu skaitu un kvalitāti. Katrs no izstādītajiem portretiem pārliecina ne vien par retu talantu un nevainojamu profesionalitāti, bet arī par atbrīvotu spēju ģenerēt spilgtus tēlus. Tas ir īpaši nozīmīgi tradicionālā žanrā un tehnikā, kurā, šķiet, iespējamās vien variācijas par jau zināmo. Branta stilizētāja spējas ir tik spožas, ka rada mānīgu iespaidu, it kā viņa radītie personāži ir "klasiski" (tiražēti filmās, attēlos), tomēr tādā veidā prezentējas tipiski laikmetīga, sintezējoša, komentējoša jaunrade. Svarīga ir mākslinieka spēja piešķirt tai saturisku dziļumu." Harijs atzīst, ka tas, ko viņš rada, pastāv neatkarīgi no viņa.

Kas ir mākslas galvenā vērtība?

H.B.: Skaistums.

Kāds Jūsu izpildījumā būtu "vidējā latvieša" portrets?

H.B.: Nespēju iztēloties vidējo latvieti. Ja nu vienīgi to, ka viņš nebūtu līdzīgs afrikānim.

Kas ir Jūsu autoritātes mākslā?

H.B.: Bija brīdis, kad aizrāvos ar Hansu Rudolfu Gigeru (Hans Rudolf Giger) un Marku Raidenu (Mark Ryden), kurus mēģinot atdarināt, es atklāju savus galvenos zīmēšanas paņēmienus. Varētu būt, ka noskaņu ietekmējušas Deivida Linča (David Lynch) filmas. Bet, cik atceros, viens no pirmajiem, kas mani pārsteidza, kad es vēl mācījos skolā, bija Hieronīms Boss (Hieronymus Bosch). Cilvēki portretos, kurus zīmēju tagad, varētu būt viņa gleznu skatītāji.

Vai tehnoloģiju laikmetā mākslai ir nākotne? Kāda, Jūsaprāt, tā ir?

H.B.: Kamēr vien cilvēks apšaubīs un paliks neapmierināts ar zinātnes progresa piedāvāto vērtību sistēmu, māksla paliks kā telpa, kur protestēt un meklēt patvērumu.

Vai, uzsākot jaunu darbu, Jums jau ir skaidrs, kādu vēlaties redzēt gala rezultātu?

H.B.: Visbiežāk jau pašā sākumā ir kāds iespaids, kuru gribētos panākt zīmējumā. Šādi raugoties, ir zināma skaidrība par ieceri. Bet ilgs laiks paiet, meklējot pašus tēlus. Un šeit gadās pārsteigumi, kad sievietes vietā tiek uzzīmēts vīrietis vai otrādi.

Vai, radot darbu, Jūs izjūtat atbildību skatītāja priekšā?

H.B.: Zīmējot mēdz notikt, ka es darbu ieraugu it kā iztēlota skatītāja acīm. Šis skatītājs parasti ir kāds no man pazīstamiem cilvēkiem. Tiklīdz pieķeru sevi šādā situācijā, cenšos no tās pēc iespējas ātrāk atbrīvoties. Man ir aizdomas, ka, ļaujot šādi skatīties uz darbu, es netikšu vaļā no vilinājuma izpatikt kādam. Manuprāt, vienīgais skatītājs, ar ko, māksliniekam strādājot, būtu jārēķinās, ir viņš pats. Jo izpatikt sev ir daudz grūtāk nekā citiem.

Ko pats uzskatāt par savu lielāko sasniegumu mākslā līdz šim?

H.B.: Nedomāju, ka es pats to radu, ko zīmēju. Mani nepamet sajūta, ka tas jau kaut kur pastāv neatkarīgi no manis. Es varu tikai pieļaut vai nepieļaut, lai tas parādās zīmējumā. Sasniegums varētu būt nevietā neiejaukties un nesamaitāt to, kas pats labi raisās.